

צום פינטל

גליון קפ

שבועות-תשפ"ו-לשה"ק

◆ — פרשה — ◆

דרשת הכנה לשבועות

שמעתי שני אנשים מדברים. אחד סיפר שהיה בדרשת הכנה ליום טוב שבועות, והבעל דרשן דיבר בענין "נעשה ונשמע", איך שכל אחד יקבל על עצמו גדרים וסייגים בעניני צניעות. והשני העיר, ששבועות בעצם אינו יום טוב של מצוה פרטית אחת, ואינו יום שבאים להעמידו על פרט מסוים, אפילו פרט חשוב וקדוש. יום טוב שבועות הוא קבלת כללות כל התורה. זהו הפוקוס של היום. כללות העול, כללות הברית, כללות הקבלה של ישראל שנכנסו תחת התורה.

שמואל שכל מצוה פרטית יונקת משבועות, כי בשבועות קיבלנו את כל התורה כולה. גם גדרים וסייגים בעניני צניעות, וגם שבת, וגם ממון, וגם דיבור, וגם לימוד התורה, וגם בין אדם לחבירו, הכל נכלל בתוך "נעשה ונשמע". אבל צורת היום אינה מתחילה מן הפרט. צורת היום היא הכלל. תחילה מקבלים את עצם העול, עצם הברית, עצם השייכות לתורה, ואחר כך יורדים אל כל הפרטים היוצאים ממנה.

נשמע מתוך שורש אחד, מתוך קול אחד, מתוך כלל אחד. כדכתוב "ויגד לכם את בריתו אשר עוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות אבנים". עשרת הדברות אינם רק עשרה ציוויים, עשרה דינים, אלא ברית הברית בין הקב"ה לישראל נתגלתה בעשרת הדברים. הם צורת הברית, שורש הברית, כלל הברית. לכן שבועות הוא יום הברית הכללית. ביום הזה האדם אינו עומד רק לפני דין אחד או קבלה אחת, אלא לפני התורה כולה.

יום טוב שבועות שונה בזה משאר ימים טובים. בפסח יש מצה, סיפור יציאת מצרים, ארבע כוסות. בסוכות יש סוכה, לולב, אתרוג, הדסים וערבות. בראש השנה יש שופר. ביום הכיפורים יש עינוי ותשובה. אבל שבועות אין לו מצוה פרטית המיוחדת לו בגוף היום, שתופסת את צורת היום כמו מצה בפסח ושופר בראש השנה. שבועות עומד באופן אחר. היום עצמו הוא קבלת התורה. היום עצמו הוא הכלל. האדם עומד לפני השם יתברך ומקבל עליו את התורה כולה.

עשרת הדברות נאמרו בלשון כללי. עשרה שורשים הכוללים כל התורה כולה. בין אדם למקום, בין אדם לחבירו. אמונה, שבת, כיבוד אב ואם, קדושת הבית, קדושת הממון, קדושת הדיבור. כל הדינים הרבים שבתורה מתפרטים אחר כך, אבל בשעת מתן תורה הכל

נשמע מתוך שורש אחד, מתוך קול אחד, מתוך כלל אחד. כדכתוב "ויגד לכם את בריתו אשר עוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות אבנים". עשרת הדברות אינם רק עשרה ציוויים, עשרה דינים, אלא ברית הברית בין הקב"ה לישראל נתגלתה בעשרת הדברים. הם צורת הברית, שורש הברית, כלל הברית. לכן שבועות הוא יום הברית הכללית. ביום הזה האדם אינו עומד רק לפני דין אחד או קבלה אחת, אלא לפני התורה כולה.

'ברית' מתחילה מן המסירה הכללית. האדם נכנס לברית, ומעתה כל פרט שיתגלה לו בחייו יהיה חלק מאותה ברית.

כך הוא בברית התורה. אדם אינו יודע בשעת הקבלה כל מה שיעבור עליו במשך חייו. אינו יודע כל נסיון, כל שאלה, כל קושי, כל מצב בבית, בפרנסה, בחינוך, בדיבור, בממון, ביראת שמים. אבל הוא יודע למי הוא שייך. הוא יודע שחייו שייכים לתורה.

בשבועות אומרים מגילת רות. רות אינה באה עם פרט אחד בלבד. היא אומרת "עמך עמי ואלקיך אלקי". היא נכנסת אל כלל ישראל. היא באה לחסות תחת כנפי השכינה. גירות היא קבלה כללית.

הגר מקבל עליו להיות חלק מישראל, להיות נושא עול תורה ומצוות, להיכנס אל מציאות אחרת של חיים. רגע הגירות הוא רגע של כלל. אדם שחיה מבחוץ נכנס פנימה. לא רק אל הנהגה אחת, אלא אל תורה שלימה.

שבועות הוא כ'יום גירות' של כלל ישראל. במתן תורה נעשו ישראל לעם של תורה. עמדו תחת ההר וקיבלו על עצמם להיות עם השם. רות אמרה "עמך עמי ואלקיך אלקי", ובני ישראל אמרו "נעשה ונשמע". כניסה כללית אל עולם התורה, אל עול התורה, אל חיי התורה.

אמרו חז"ל 'תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם ישראל מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו אני מחזיר את העולם לתוהו ובוהו'. כל העולם תלוי בקבלת התורה. יש שמים וארץ, יש ימים ויבשה, יש אילנות, בעלי חיים, אדם, חכמה, מלאכה, פרנסה, מדינות, משפחות, כוחות רבים. אבל כל זה צריך יסוד. אם אין תורה, אין לעולם נקודה פנימית שמעמידה אותו. הוא יחזור לתוהו ובוהו.

יהודי מקבל בשבועות את כלל התורה, ובזה, העולם כולו, מקבל את כלל מציאותו. העולם עומד רק כאשר יש לו שורש. התורה היא שורש העולם. היא אינה פרט בתוך העולם, אלא היסוד שעליו העולם עומד.

ומכאן באה עבודה גדולה לאחר שבועות. כי כלל שאינו נכנס אל פרטים נשאר גבוה ורחוק. האדם יכול לומר בפיו שהוא מקבל עליו את התורה כולה, אבל אחר כך צריך לראות איך זה נכנס אל חייו. איך הכלל הזה יורד אל ביתו, אל שולחנו, אל זמנו, אל ממנו, אל דיבורו, אל מנוחתו, אל טרדותיו, אל שמחתו ואל פחדיו. זהו חלק מן העול הכללי עצמו. לא רק לקבל את הכלל בשעת האור, אלא לגלות אותו בתוך הפרטים.

וזהו הענין של "שובו לכם לאהליכם", שאחר מתן תורה מתחילה העבודה להכניס את התורה אל האוהל, אל הבית, אל החיים. בהר סיני ניתנה התורה לכלל ישראל. באוהלים מתחילה העבודה לראות איך אותו קול גדול נכנס אל כל בית ובית, אל כל אדם ואדם, אל כל מצב ומצב. תחילה כלל, אחר כך פרט. תחילה ברית, אחר כך גילוי הברית בתוך החיים.

ולכן אין שבועות צריך מצוה פרטית שתתפוס את צורתו. אדרבה, בזה עצמו גדולתו. הכלי של שבועות הוא עצם הקבלה. עצם העמידה לפני השם. עצם האמירה נעשה ונשמע. עצם ההכרה שכל התורה כולה היא חייו. האדם אינו אווזו בידו מצה או לולב או שופר, אלא הוא עומד בעצמו ככלי לקבלת התורה. הלב עצמו נעשה הכלי. החיים עצמם נעשים הכלי. הרצון הכללי להיות עבד השם הוא הכלי של היום.

וזה נוגע מאוד לעבודת האדם. קודם כל צריך שיהיה לאדם כלל. צריך שיהיה לו מקום אחד בנפש שבו הוא יודע: אני שייך להשם יתברך ולתורתו. גם כשאני חלש בפרט אחד, הכלל לא נופל. גם כשאני צריך לתקן הרבה, עצם השייכות קיימת. גם כשעוד איני יודע איך להכניס את הכל לחיי, הקבלה הכללית עומדת.

בלי כלל, כל פרט נעשה כבד מאוד. כל קושי נעשה כאילו הכל נפל. כל חולשה נראית כאילו אין לאדם שייכות. אבל כשיש כלל, הפרטים מקבלים מקום נכון. האדם יודע שהוא עומד בתוך דרך. יש לו עול כללי, ומתוך העול הזה הוא עובד על פרט ועוד פרט. היום הוא מתקן דיבור, מחר הוא מתחזק בקביעות, אחר כך הוא נזהר יותר בממון, אחר כך הוא מכניס יותר יראת שמים לביתו. הכל פרטים, אבל כולם יוצאים מכלל אחד.

וזהו הסדר הנכון. תחילה שבועות, אחר כך שובו לכם לאהליכם. תחילה כלל, אחר כך פרט. תחילה עשרת הדברות, אחר כך כל הדינים המתפרטים. תחילה נעשה ונשמע, אחר כך לימוד, בירור, עמל, שאלות ותשובות. תחילה רות באה לחסות תחת כנפי השכינה, אחר כך חייה נבנים בתוך עם ישראל. תחילה העולם עומד על תנאי קבלת התורה, אחר כך כל פרט בעולם מקבל את תיקונו.

◆ — סיפורים — ◆

הוא נעשה עשיר

בקה צריך לעשות שיעור על אחריות. לא כל דפיקה בדלת צריכה לעורר מיד חשבון של חינוך העולם.

יש הרבה מאמרים ופתגמים ורעיונות בכל ענין. יש מאמרים שמעמידים את העני שלא יתפזר. יש מאמרים שמעמידים את הבעל בית שלא ייכנס לחובות. ויש מאמרים שמעמידים את העשיר שיידע כי אין עניות במקום עשירות, וכי הרחבה מן השמים מחייבת גם תנועה של הרחבה. על האדם למצוא את המאמר שמעמיד אותו במקום שבו הוא עומד עכשיו. לא להשתמש תמיד במאמר שמצדיק את המקום הישן שלו.

וזה היה החסרון הדק אצלו. הוא לקח מאמרים של זהירות, חסכון, וחינוך לעצמאות, והלביש בהם את קושי הפתיחה שלו. לא מפני שהיה שקרן, אלא מפני שהאדם קרוב אצל עצמו. כשהוא חי שנים רבות בצמצום, המאמרים של צמצום נעשים אצלו כמו אמת יחידה. גם כשהקב"ה מכניסו למקום של עשירות, עדיין הוא ממשיך לדבר בלשון של עניות, כאילו כל פתיחת יד היא סכנה וכל בקשה היא קלקול.

בני המשפחה הרגישו זאת. קרוב אחד היה צריך עזרה לחתונת בתו. ידיד אחד היה צריך הלוואה מסודרת כדי להציל עסק קטן. מוסד אחד ביקש ממנו שייכנס מעט יותר בעומק. היו אומרים זה לזה בשקט: הרי הוא יכול. אין זו טרחה גדולה אצלו. מה שפעם היה סכום גדול, אצלו היום אינו גדול כל כך. אין עניות במקום עשירות. משמים נתנו לו הרחבה, למה עדיין עומד עם אותה תנועה של צמצום. למה הוא מדבר מכל בקשה כאילו מבקשים את לחמו האחרון.

והוא הרגיש את המבט הזה. מצד אחד היה אומר לעצמו: למה הם חושבים שכל מה שיש לי שלהם הוא. וכי מפני שהצליחו עסקי, אני מחויב לפתוח לכל אחד. מצד שני, קול אחר היה עולה בו ואומר: אבל באמת אתה יכול. לא כל בקשה היא ניצול. לא כל עני אשם בעניותו. לא כל עזרה מקלקלת. יש פתיחת יד שהיא חלק מן העשירות עצמה.

וזה היה הקושי. לא עצם הנתינה בלבד, אלא הכתר. כתר העשירות לא יושב עליו בנחת.

יש בני אדם שנולדו בתוך משפחה של בעלי יכולת. ראו בבית איך מדברים עם גבאים, איך נותנים בלי להיבהל, איך מחזיקים מוסד, איך מסדרים עזרה לקרוב בלי שכל הבית יזדעזע. אצלם העשירות אינה רק סכום. היא תנועה. יש להם הרחבה טבעית. אינם רצים אחרי כל בקשה, ואינם מאבדים גבול, אבל יודעים לשבת בתוך העשירות.

אצלו לא היה כך. הוא לא יושב דורות בתוך העשירות. הוא הגיע לשם באמצע החיים. הגוף עוד זכר את הימים שהיו מחשבים אם לקנות דבר זה או להמתין לשבוע הבא. הנפש עוד שמרה את הרגלי הצמצום. ולכן גם כשהיה לו הרבה, היה מתנהג כאילו עוד מעט יחסר.

הקרובים ראו, והתיישבו בדעתם. מה נעשה. כך המציאות. הוא אדם טוב, אבל לא נכנס עדיין לתנועת העשירות. יש לו ממון, אבל לא ירש את ההרחבה. ידעו שצריכים לעמוד ממנו קצת מרחוק. לא מפני שלא היה קרוב אליהם בלב, אלא מפני שכך היתה תנועתו. אם מתקרבים מדי, מבקשים. ואם מבקשים מדי בפירוש, וועט עס צוריק באנסן. הדבר יחזור ויכה לאחור. הוא ייסגר, ירגיש שלוחצים עליו, יתחיל לומר דיבורים על

הוא היה בן תורה. כך הכיר את עצמו, וכך באמת היה. גם לאחר שנעשה בעל נכסים, גם לאחר שהיו לו בנינים, חשבונות, השקעות ועסקים, עדיין כשהיה יושב עם עצמו הרגיש בפשטות שהוא אברך בן תורה. לא היה זה דמיון. הוא למד, אהב תורה, כיבד תלמידי חכמים, והיה לו רגש נכון אל בית המדרש. רק דבר אחד השתנה סביבו, והוא עדיין לא ידע איך לחיות עמו. הוא נעשה עשיר.

בתחילה לא הרגיש בזה כל כך. העשירות לא באה ביום אחד. עסקה אחת הצליחה, אחר כך עוד אחת, אחר כך נפתחו שערים, ואחר כך התחילו בני אדם לדבר עליו בלשון אחרת. פעם היו אומרים עליו: אברך מוצלח, ירא שמים, יודע ללמוד, יש לו ראש טוב. עכשיו כבר היו אומרים עליו בשקט: יש לו הרבה, אבל קשה לו לפתוח את היד. הוא עדיין מחשב כל דבר כאילו אין לו. יש בו משהו מצומצם. קצת כילי.

לא תמיד אמרו זאת ברשעות. לפעמים אמרו זאת בכאב. לפעמים ברחמנות. לפעמים בפליאה. הרי הוא אדם טוב. הרי יש לו לב. הרי הוא מבין ענינים. אבל כשהגיע רגע של פתיחת יד, היה בו איזה דבר שנסגר.

כשהיה צעיר, היה רגיל לצמצם כל פרוטה. הוא ידע כמה עולה פת שחרית, כמה עולה נסיעה, כמה נשאר לסוף החודש. הוא ידע את הטעם של חשבון קטן. לא מצד קמצנות דוקא, אלא מצד חיים מצומצמים. אדם שחי בדוחק לומד לסגור את היד. לא מתוך רע, אלא מתוך שמירה. אם פותחים מדי הרבה, לא נשאר. אם נותנים כאן, יחסר שם. אם קונים עכשיו, אחר כך יצטרכו ללוות. כך נבנית בתוך האדם תנועה של מדידה וזהירות.

והתנועה הזאת נשארה בו.

הכסף כבר גדל, אבל התנועה לא גדלה עמו. החשבון בבנק השתנה, אבל היד נשארה אותה יד. מבחוץ הוא כבר היה עשיר, ומבפנים עדיין היה אדם שמחשב פרוטה לפרוטה. לא מפני שהיה רע, ולא מפני שלא רצה בטובת אחרים. אדרבה, היה לו לב. אבל כשהגיע רגע של פתיחה, משהו בו נסגר. כאילו הגוף זוכר את הדוחק הראשון גם לאחר שכבר יצא ממנו.

וכשבאו אליו עניים או קרובים לבקש עזרה, היה עולה בו קול של דין. למה אינו הולך לעבוד. למה לא שמר לפני כן. למה בזבז כשהיה לו. למה לא חישב כל פרוטה כמו שאני חישבתי. הוא לא תמיד אמר זאת בפיו. לפעמים גם התבייש במחשבות הללו. אבל הן היו עולות בו מאליהן.

כי אדם שיצא מן הדוחק על ידי צמצום וסדר, עלול למדוד את כל האחרים באותה מידה. מה שהציל אותו בימי עניותו נעשה אצלו אחר כך צורת החיים כולה.

והיה לזה גם לבוש של דעה. הוא היה מדבר על זה בלשון של אחריות. לא טוב לתת לילדים מדי הרבה, היה אומר. לא טוב להרגיל קרובים שכל פעם שיש קושי רצים אל בעל היכולת. לא טוב לפזר לכל צד. אדם צריך ללמוד לעמוד על רגליו. מי שמקבל בקלות, לפעמים נעשה חלש יותר.

והדברים היו נשמעים נכונים. באמת יש בהם אמת. יש נתינה שמקלקלת, ויש פיזור שאינו בונה, ויש עזרה שאינה עזרה אלא הרגל של תלות. אבל הסביבה הרגישה שלא כאן מקומם של הדיבורים הללו. ככל שהדברים נכונים, לא הוא היה צריך להיות זה שאומר אותם בכל פעם. לא מכל

אחריות ועל פיזור ועל אנשים שאינם עומדים על רגליהם, והפתיחה הקטנה שהיתה יכולה להיות, גם היא תיאבד.

לכן למדו לדבר עמו בעדינות, לרמוז ולא ללחוץ, לבקש רק כשאין ברירה, וגם אז לא להעמידו בפינה.

וזה עצמו הוסיף מרחק סביבו. כי עשיר כזה יוצר סביבו זהירות. צריכים לחשב איך לדבר עמו, איך לא לעורר את סגירתו, איך לא לגרום לו לברוח. יש ממון, אבל אין סביבו הרחבה. יש יכולת, אבל מתרחקים. ולפעמים מתעוררת סביבו גם שנהא שקטה. לא שנהא גלויה, אלא שנהא דקה הנולדת בין קרובים, כאשר אחד מרגיש שיש לשני יכולת והוא מונע אותה במכוון.

כי במשפחה כל אחד מביא את מה שיש לו. זה מביא דעת, וזה מביא כח, זה מביא מקום בביתו, זה מביא קשרים, זה מביא ממון, וזה מביא עצה טובה, וזה מביא לב פתוח. כל אחד מרגיש בכללות, שממה שיש לו הוא נותן לכולם. אבל כשיש לאחד דבר הנצרך לאחרים והוא סוגר אותו, המניעה נכנסת לתוך הקשר עצמו. לא תמיד הכאב צודק בכל פרטיו, אבל עצם התנועה מרחיקה. הלב של הסובבים מתחיל להיסגר כנגדו. למה הוא אינו פותח. למה כל בקשה נעשית אצלו דין וחשבון. למה צריכים ללכת סביבו על קצות האצבעות. אולי במשך השנים יתרגל. אבל עכשיו, כך הוא. עשיר מבחוץ, בן תורה מצומצם מבפנים.

ליל שבועות הגיע.

הוא בא לבית המדרש לומר תיקון ליל שבועות. לילה של תורה. עומד לפני התורה כולה, לפני הקבלה הכללית, לפני הקול של נעשה ונשמע. הוא יושב שם בבית מדרש, קצת ער וקצת מנמנם, פעם עיניו בספר ופעם מחשבתו נמשכת ממקום למקום.

באמצע הלילה, לערך שעה שתיים, בין פרשה לפרשה, חלם כך בהקיץ, וחשב על דברי חז"ל: "יש לו מנה רוצה מאתיים".

תמיד היה מבין זאת כפשוטו. טבע האדם שאינו מסתפק במה שיש לו. יש לו מעט, רוצה יותר. יש לו יותר, רוצה עוד יותר. כך רגילים לומר, ויש בזה הרבה אמת. אבל בליל שבועות נפל לו במוחו פשט חדש בזה.

יש לו מנה רוצה מאתיים. לכאורה, למה היא כך. מי שכבר יש לו מנה יודע כמה היה קשה להשיג את המנה הראשונה. כמה פחדים, כמה ספקות, כמה עמל, כמה סיכון, כמה לילות בלי שינה. למה ירצה להיכנס שוב לתנועה הזאת. למה לא ינוח במה שיש לו.

ואז נפתח לו דבר פשוט. לאחר שיש לו מנה, המאיתיים אינם נראים כמו המנה הראשונה. המנה הראשונה היתה פריצה. יציאה מן האפס אל היש. אבל אחר שכבר יש לו מנה, הדרך אל המאיתיים נראית קרובה יותר. יש לו כבר כלי. יש לו כבר ניסיון. יש לו כבר שם. יש לו כבר קשרים. יש לו כבר אומץ. מה שפעם היה הר גבוה, עכשיו נעשה מדריגה. לכן האדם רוצה עוד. לא רק מפני שהוא תאב, אלא מפני שהוא מרגיש שעכשיו הדבר קל יותר. עכשיו ההצלחה הבאה עומדת קרוב יותר מן ההצלחה הראשונה.

בעולם הביזנע יש לזה שם. Experience Curve: עקומת הניסיון. זה דבר פשוט בעולם העסק. עסק שכבר עבר את הפעם הראשונה, אינו עומד בפעם השניה כמו בראשונה. המנה הראשונה לא רק הכניסה רווח, היא בנתה כלי: ניסיון, קשרים, שם, אומץ, הבנת השוק, סדר עבודה וטביעת עין. מכאן ואילך המנה השניה אינה מתחילה מן האפס. היא עומדת על הכתפיים של המנה הראשונה.

וזה לא רק בממון. כך הוא בכל מלאכה, וכך הוא גם בתורה. בן תורה שלומד סוגיא ראשונה בעומק, בתחילה כל דבר קשה לו. הלשון קשה,

החשבון קשה, המהלך קשה, הקושיא והתרוץ אינם יושבים מיד. הוא צריך לשבור דרך. אבל לאחר שכבר קנה לו מנה ראשונה בתורה, לאחר שכבר טעם פעם אחת מהו לפתוח סוגיא, להיכנס לתוכה, לסבול את הבלבול, לעמוד על צורת הדבר, ולצאת עם בהירות, אז המנה השניה באה ממקום אחר. עד שבהמשך השנים נעשה כמעין המתגבר, כל היום נופלים לו חידושים. זה עשירות של תורה. יש לו מנה רוצה מאתיים, בפשטות.

זהו טבע של כל הרווחה. כשאדם מרווה, הוא רוצה להמשיך, כי בפעם השניה יהיה רווח אמיתי בלי כל כך השקעה גדולה. טבע האדם שהוא מחפש רווח, איך להרויח ככל היותר, ובהשקעה הכי פחותה. כחלק מזה הוא חושב איך להשתמש במה שכבר נבנה. איך לא להתחיל כל פעם מן האפס. כך הוא בפרנסה, כך הוא בתורה, כך הוא בכל מלאכה, וכך הוא בכל חלקי החיים. האדם נברא באופן כזה, שכל מדריגה שכבר נקנתה אצלו נעשית כלי למדריגה הבאה.

ואז הבין דבר על עצמו.

הוא הבין למה הוא רוצה עוד ועוד בעסקיו. עד עכשיו היה חושב שזה סתם טבע של עשירים, שאינם יודעים לעצור. עכשיו הרגיש שזה עמוק יותר. הוא מרגיש שכל מה שכבר בנה עושה את הצעד הבא קל יותר. לכן הממון מושך אותו. לא רק הממון בעצמו, אלא תחושת הקלות שבאה לאחר העמל הראשון. כל עסק חדש נראה לו פחות מפחיד מן הראשון. כי כבר יש לו גב, ניסיון, קשרים, הבנה. לכן הוא הולך הלאה.

אבל באותו רגע, בליל שבועות, מול התורה, באה לו מחשבה אחרת.

אם כך הוא בצד ההרווחה, למה אינו כך בצד הפתיחה. הרי גם הנתנה יש לה תנועה. גם פתיחת יד צריכה Experience Curve בתחילה קשה לפתוח. היד זוכרת דוחק. הלב מפחד. האדם מרגיש כאילו כל נתינה מחזירה אותו אל המקום הישן. אבל אם יתחיל להיכנס לזה, אולי גם כאן יהיה מנה רוצה מאתיים. אולי הדבר יתהפך, ירצה ליתן יותר ויותר, כי בזה ירויח הרווחה פי כמה. רואים בחוש שבני אדם שנותנים, רוצים ליתן יותר ויותר, וככל היותר שנותנים, הם רוצים ליתן עוד יותר. בעל כרחינו שגם בזה יש הכלל הזה של יש לו מנה רוצה מאתיים.

מאז לא נעשה אדם אחר ביום אחד. עדיין היה מחשב. עדיין היה זהיר. עדיין היו פעמים שסירב, ופעמים שהרגיש שמבקשים ממנו יותר מן הראוי. אבל משהו השתנה. הוא כבר ידע שהעשירות אינה רק מה שיש לאדם, אלא גם איך הוא נושא את מה שיש לו. יש מי שיש לו ממון, ועדיין אינו יושב בתוך עשירותו. ויש מי שמתחיל ללמוד לאט לאט את התנועה הזאת, איך להיות רחב בלי להיות מפוזר, איך לתת בלי להיבהל, איך לזכור את הדוחק הראשון בלי להישאר עבד לו.

ובני ביתו הרגישו. לא ביום אחד, ולא בדיבור גדול. אבל הבית קיבל מעט אויר אחר. כשהיו מדברים על עזרה לאחרים, לא היה נסגר מיד. כשהיו באים גבאים, לא היה בורח מן החדר. כשהיה שומע על קרוב שנקלע לקושי, היה שואל יותר בנחת מה אפשר לעשות.

כך למד באותו ליל שבועות את עומק "יש לו מנה רוצה מאתיים". האדם ממשיך במקום שכבר נפתח לו, מפני שכל מדריגה עושה את הבאה אחריה קרובה יותר. ואם כך הוא בעסק, כך הוא גם בתורה, וכך הוא גם בלב. פתיחה ראשונה קשה. פתיחה שניה כבר קרובה יותר. וכשנעשה לאדם כלי של הרחבה, הוא מתחיל להבין שהעשירות האמיתית אינה רק במה שנכנס אליו, אלא גם במה שיוצא ממנו בדרך נכונה.

זה מה שנפתח לו בין עירות לנמנום, בתוך תיקון ליל שבועות. לא חידוש גדול שצועקים אותו בקול, אלא נקודה שנכנסת אל האדם ומשנה לו מעט את מקום העמידה. ואם נשארו ער כל הלילה רק להשיג דבר זה, דיינו.